

Historia filozofii polskiej

Okres Oświecenia

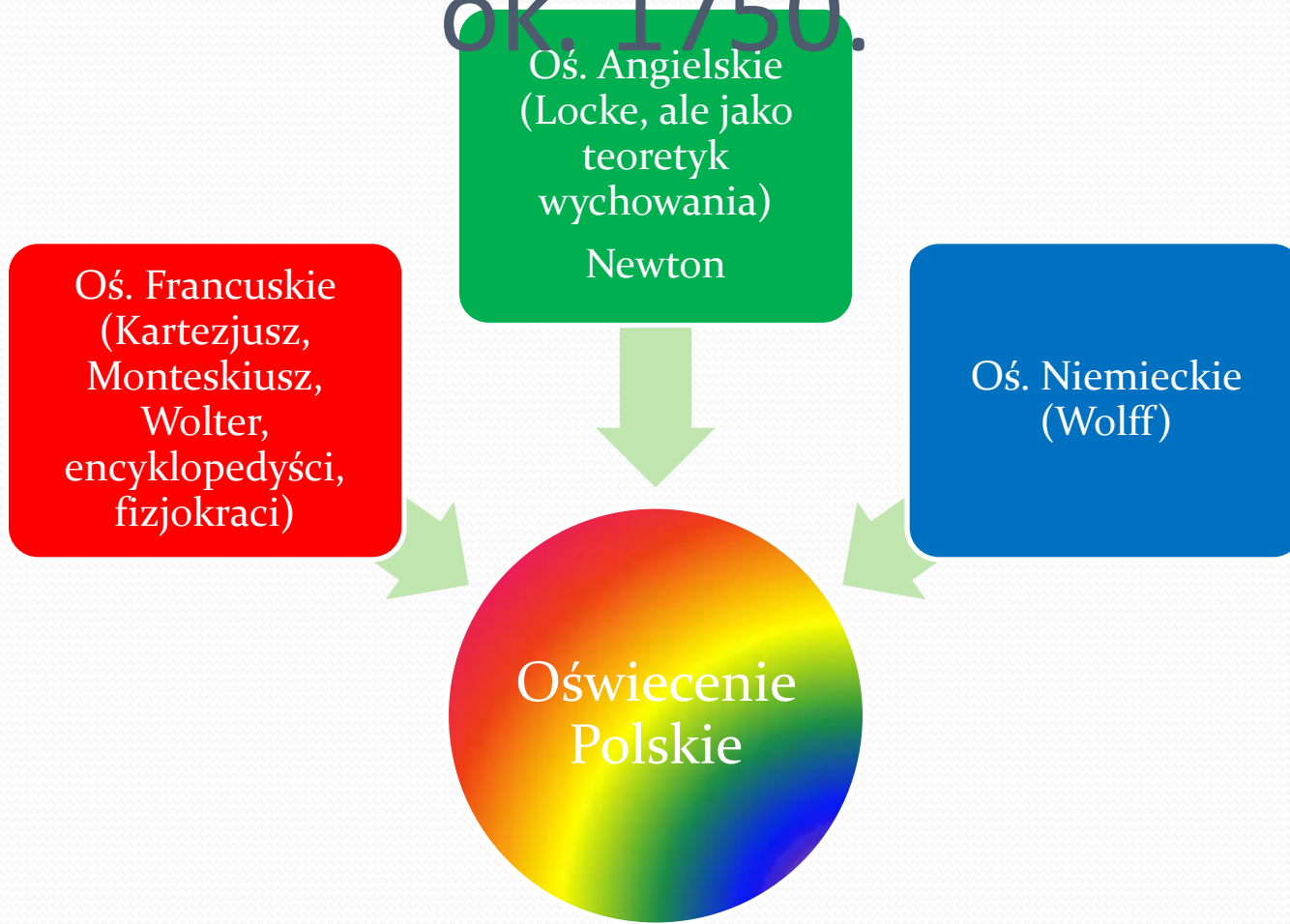
Epoka Oświecenia w Europie

- **Oświecenie**, określane często jako *wiek rozumu* – nurt kulturalny oraz okres w historii Europy przypadający na lata 1688-1789.
- Istotą Oświecenia było, wg Kanta, hasło *sapere aude!* co można przetłumaczyć jako: "miej odwagę posługiwać się rozumem!".
- Ludzie oświecenia najbardziej cenili to, co można pojąć rozumem.
- **PRYMAT ROZUMU NAD UCZUCIEM, WOLĄ, A TAKŻE RELIGIĄ!!!**

- W Polsce idee oświecenia przyjęły się później niż w krajach Europy Zachodniej, co było związane z tym, że mieszczaństwo zyskało większe znaczenie dopiero w II poł. XVIII w
- Przyjmuje się, że ramy czasowe polskiego oświecenia obejmują okres od lat 40. XVIII wieku do roku 1822
- **Co się wydarzyło w Polsce w 1822?**
- Specyfiką polskiego oświecenia był niespotykany gdzie indziej **udział kleru katolickiego** w tym ruchu.
- Pierwsze pokolenie ludzi oświecenia stanowili głównie duchowni, zaś w całości epoki **księża stanowili aż 40% spośród czołowych postaci Oświecenia w Polsce.**
- Zjawisko to bywa nazywane oświeceniem katolickim.
- **Rola Braci Polskich w Oświeceni- deizm**

Nawiązanie kontaktu z Zachodem –

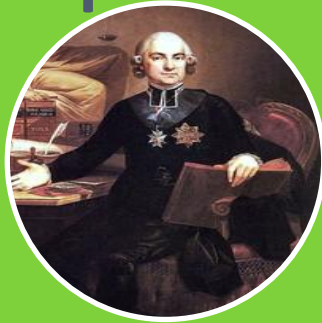
ok. 1750.

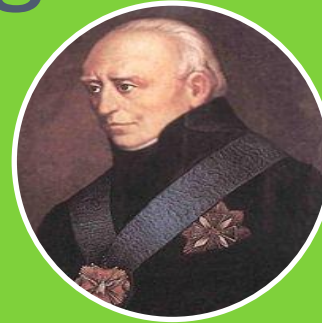
Postacie polskiego Oświecenia

Stanisław
Konarski

Hugo
Kołłątaj

Stanisław
Staszic

Ignacy
Krasicki

Reforma w szkolnictwie

- Stanisław Konarski postulował w szkolnictwie:
- nacisk na wiedzę praktyczną
- nauczanie przedmiotów przyrodniczych
- nauczanie języka narodowego
- odsunięcie na dalszy plan łaciny i retoryki
- odrzucenie pustej erudycji
- wprowadzenie zajęć manualnych i fizycznych
- postawę chrześcijańską
- duchowy rozwój ucznia

Postulaty Kołłątaja

- Postulował:
- dziedziczność tronu
- zniesienie *liberum veto*
- ogólne opodatkowanie
- zmniejszenie wpływów magnaterii
- prawa dla mieszczan
- wolność dla chłopstwa (zamiana pańszczyzny na czynsz)

- Staszic dostrzega ratunek dla utrzymania państwowości Polski we wprowadzeniu despotyzmu, władzy silnej ręki.
- Ale podkreśla, że byłoby to rozwiązanie krótko okresowe. Większą szansę dla Polski widzi, w reformie w duchu oświeceniowego republikanizmu, który potrafiłby wyzwolić wszystkie siły twórcze narodu.
- Podstawą do udoskonalenia ustroju w Polsce, mającej kształt monarchii konstytucyjnej, ma być nowa koncepcja narodu.
- Zamiast "wyłącznictwa" magnacko-szlacheckiego, typowego dla feudalizmu, postuluje system oparty na hegemonii szlachecko-mieszczańskiej.

Hymn do miłości ojczyzny

- *Święta miłości kochanej Ojczyzny, Czują cię tylko umysły pocziwe! Dla ciebie zjadłe smakują trucizny Dla ciebie więzy, pęta niezelżywe. Kształcisz kalectwo przez chwalebne blizny Gnieździsz w umyśle rozkosze prawdziwe, Byle cię można wspomóc, byle wspierać, Nie żal żyć w nędzy, nie żal i umierać.*
- *Wolności! Której dobra nie docieka, Gmin jarzma zwykły, nikczemny i podły; Cecho dusz wielkich, ozdobo człowieka. Strumieniu boski cnót zaszczycon źródły! Tyś tarczą twoich Polaków od wieka, Z Ciebie się pasmem szczęścia nasze wiodły. Większaś nad przemoc!- a kto Ciebie godny, Pokruszył jarzma, albo padł swobodny.*
- (http://www.youtube.com/watch?v=dj7_4iFUHas
 - <http://www.youtube.com/watch?v=pAwmzrcxRn8&feature=related>)